

# STAPPENMETHODE IN BEWEGING (2025)

De *Stappenmethode* van Rob Brunia en Cor van Wijgerden is al heel lang de toonaangevende schaakleermethode in Nederland, maar nog steeds ‘in beweging’. De laatste jaren zijn er veel werkboeken en handleidingen aangepast, maar er komen geen (grote) vernieuwingen.

Eerst een korte terugblik. De auteurs begonnen - als trainers van de KNSB - in de jaren 80 met het maken van oefenbladen op hoog niveau. De vraag naar oefenstof op lager niveau werd steeds groter en zo ontstond het plan om een *Stappenmethode* te ontwikkelen. Door de grote schaaktechnische en didactische ervaring van beide auteurs te bundelen, werd een leermethode ontwikkeld die goed aansluit bij de (schaak-) ontwikkeling van het kind.

In 1987 werden de eerste handleidingen (voor de trainer) en losse oefenbladen (voor de pupillen) uitgegeven. Na de uitgave van de handleiding Stap 5 in 1990 was de *Stappenmethode* een feit. Sindsdien zijn er flink wat veranderingen, verbeteringen en aanpassingen doorgevoerd, met name door Cor van Wijgerden, omdat Rob Brunia in 2005 is overleden.

Wat is er sinds 1990 veranderd? Een opsomming:

- ⇒ De losse oefenbladen zijn in 1993 vervangen door werkboeken.
- ⇒ Ervaringen, opmerkingen en ideeën van trainers, leraren, kaderdocenten zijn verwerkt.
- ⇒ Diverse nieuwe onderwerpen zijn in de handleidingen en werkboeken opgenomen.
- ⇒ Bestaande lessen zijn uitgebreid, vaak met betere instructievoorbeelden.
- ⇒ Alle werkboeken van Stap 1 tot en met Stap 5 zijn nu 56 pagina's dik.
- ⇒ Diverse positionele ideeën en termen zijn ingebracht. Zo zijn de termen ‘kwetsbaar’, ‘samenwerking’ en ‘activiteit’ op alle niveaus geïntegreerd in de *Stappenmethode*.
- ⇒ De Tasc Chess cd-rom, met de Stappen 1 tot en met 5, is uitgebracht.
- ⇒ Het werkboek en het instructieboek Stap 6 verscheen in november 1999.
- ⇒ Opstapje 1 en Opstapje 2 - voor de jongste kinderen - verscheen in 2003.
- ⇒ De website [www.stappenmethode.nl](http://www.stappenmethode.nl) kwam in de lucht.
- ⇒ In de handleidingen zijn samenvattingen, zoekstrategieën en begrippenlijsten opgenomen.
- ⇒ Op de website zijn de antwoorden te downloaden.
- ⇒ In alle uitgaven zijn leuke tekeningen van Rupert van der Linden opgenomen.
- ⇒ De werkboeken extra, plus en vooruitdenken zijn verschenen.
- ⇒ Vanaf 2009 zijn de Chess Tutors (cd-roms) van Stap 1-2-3 uitgegeven.
- ⇒ Het werkboek Stap 6 extra verscheen in 2013.
- ⇒ Er zijn talloze vertalingen van het stappenmateriaal verschenen.
- ⇒ In 2016 en 2017 verschenen de werkboeken Stap 1-2-3-4-5 mix.
- ⇒ De werkboeken Stap 3-4-5 zijn in 2018 viertalig geworden. Boven elke bladzijde staan in vier talen (NL-EN-DU-FR) het onderwerp.
- ⇒ De geheugensteunen (pagina's met GS erboven) zijn uit deze werkboeken verwijderd. Die zijn als PDF op de website te downloaden. Dus veel meer opgaven.
- ⇒ Stap 6 plus en Stap 7 gaan er niet meer komen: veel werk, voor een te kleine doelgroep.
- ⇒ Cor van Wijgerden heeft de meeste werkboeken en handleidingen de laatste jaren vernieuwd (zie overzicht onderaan). Enkele uitgaven (uit Stap 4-5-6) worden dermate weinig verkocht, dat er alleen nog een oudere versie van beschikbaar is.

De **werkboeken plus** waren om diverse redenen wenselijk: kinderen die te snel aan de volgende (veelal moeilijkere) stap zouden beginnen kunnen zich daar nu langer en beter op voorbereiden, er zijn nieuwe onderwerpen op het betreffende stappenniveau opgenomen, er is ruimte voor verdieping van bestaande onderwerpen en tenslotte kunnen nuttige onderwerpen uit voorgaande stappen – iets moeilijker – herhaald worden. In de huidige handleidingen is uitleg over de pluslessen opgenomen. Er zijn plus werkboeken voor Stap 1 tot en met 5.

De **werkboeken extra** zijn bedoeld om extra te kunnen oefenen, wat vooral voor enthousiaste en leergierige schakers een uitkomst is. Veel opgaven van bekende onderwerpen, die met behulp van een ‘geheugensteun’ (een samenvatting van de les die de leraar over dat onderwerp heeft gegeven) goed zijn op te lossen. Daarnaast zijn er veel ‘mixen’ opgenomen worden, waarin men zelf moet ontdekken wat er aan de hand is, net zoals dat in een echte schaakpartij het geval is! Zodoende kunnen bekende onderwerpen, combinaties en thema’s verantwoord getraind en herhaald worden. Uiterst nuttig om weer ‘scherp’ te worden!

In de werkboeken **Stap 2 vooruitdenken** en **Stap 3 vooruitdenken**, met Boris Friesen als coauteur, staan allerlei vormen van vooruitdenken: stellingen visualiseren, verschillen ontdekken, meerdere oplossingen ‘zien’. Vooral geschikt voor pupillen uit hogere stappen!

De **werkboeken mix** (Stap 1-2-3-4-5) bevatten mixen met meer dan 700 opgaven die bekend zijn uit de standaard werkboeken. Zeer geschikt voor zelftraining, om je ‘scherp’ te krijgen.

Op de website **[www.stappenmethode.nl](http://www.stappenmethode.nl)** staan onder andere algemene stappen- en lesinformatie, de antwoorden van de werkboeken, geheugensteunen, en wekelijks nieuwe opgaven (van Stap 1 tot en met Stap 8). Je kan hier ook het stappenmateriaal bestellen.

In 2003 hebben Cor van Wijgerden en Eddy Sibbing **Opstapje 1** en **Opstapje 2** ontwikkeld, twee werkboeken voor de jongste kinderen. Omdat Stap 1 afgestemd is op kinderen van 9 jaar en ouder bevat het voor de jongste jeugd (4-5-6-7-8 jaar) de nodige haken en ogen. Denk dan aan stellingen met veel stukken, zetten over grote afstand, moeilijke onderwerpen (mat!) en uitzonderingsgevallen zoals en passant slaan, mat door minorpromotie, noteren, etc. In de Opstapjes staan daarom eenvoudiger opgaven, gesplitste onderwerpen, pagina’s met slechts 6 grote diagrammen (in plaats van 12 kleinere diagrammen) en uiteraard veel leuke tekeningen van Rupert. In de handleiding Stap 1 staat uitleg over het gebruik van de **Opstapjes**.

In 2009 zijn de **Chess Tutors Stap 1**, **Stap 2** en **Stap 3** uitgebracht. Op deze cd-roms staan nieuwe onderwerpen, nieuwe ideeën en nuttige spelletjes. Allemaal andere stellingen en lessen dan in de werkboeken en handleidingen. Vooral nuttig zijn de vele vaardigheidsoefeningen die je kan spelen tegen een schaakprogramma dat speciaal voor de **Chess Tutors** is gemaakt. Bijna 2000 opgaven en tientallen spelvormen per cd-rom. Ook handig voor trainers om ideeën op te doen die je naast de standaardlessen uit de handleidingen kan gebruiken.

Op de volgende pagina kunt u zien wat momenteel (februari 2025) de laatste druk is van een werkboek of handleiding. Mocht u een iets oudere druk hebben, dan zijn de verschillen niet al te groot. Een handleiding of een werkboek van tien jaar geleden is wel behoorlijk anders!

## DE MEEST RECENTE DRUKKEN (februari 2025)

|                               |                           |                  |
|-------------------------------|---------------------------|------------------|
| Werkboek Opstapje 1           | 9 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Opstapje 2           | 7 <sup>e</sup> druk 2020  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 1               | 20 <sup>e</sup> druk 2022 | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 1 plus          | 6 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 1 extra         | 7 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 1 mix           | 3 <sup>e</sup> druk 2021  | (64 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 2               | 16 <sup>e</sup> druk 2023 | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 2 plus          | 5 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 2 extra         | 5 <sup>e</sup> druk 2023  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 2 vooruitdenken | 4 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 2 mix           | 3 <sup>e</sup> druk 2022  | (64 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 3               | 14 <sup>e</sup> druk 2022 | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 3 plus          | 5 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 3 extra         | 4 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 3 vooruitdenken | 3 <sup>e</sup> druk 2022  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 3 mix           | 3 <sup>e</sup> druk 2021  | (64 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 4               | 12 <sup>e</sup> druk 2022 | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 4 plus          | 2 <sup>e</sup> druk 2015  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 4 extra         | 2 <sup>e</sup> druk 2007  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 4 mix           | 2 <sup>e</sup> druk 2021  | (64 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 5               | 10 <sup>e</sup> druk 2022 | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 5 plus          | 1 <sup>e</sup> druk 2006  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 5 extra         | 2 <sup>e</sup> druk 2016  | (56 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 5 mix           | 2 <sup>e</sup> druk 2021  | (64 bladzijden)  |
| Werkboek Stap 6               | 6 <sup>e</sup> druk 2021  | (112 bladzijden) |
| Werkboek Stap 6 extra         | 3 <sup>e</sup> druk 2021  | (112 bladzijden) |
| Handleiding Stap 1            | 13 <sup>e</sup> druk 2021 |                  |
| Handleiding Stap 2            | 12 <sup>e</sup> druk 2022 |                  |
| Handleiding Stap 3            | 10 <sup>e</sup> druk 2023 |                  |
| Handleiding Stap 4            | 7 <sup>e</sup> druk 2023  |                  |
| Handleiding Stap 5            | 6 <sup>e</sup> druk 2016  |                  |
| Instructieboek Stap 6         | 3 <sup>e</sup> druk 2010  |                  |

Totaal 27 werkboeken, 5 handleidingen en 1 instructieboek. Een lesmethode met lesmateriaal van absolute beginner tot nationale topper!